

CZU: 37.014.5:378(478)(091)

RETROSPECTIVA POLITICILOR EDUCAȚIONALE IMPLEMENTATE ÎN SECTORUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR DIN REPUBLICA MOLDOVA

*Natalia GAVRILAȘ**Universitatea de Stat din Moldova*

În acest articol sunt reliefate politicile educaționale care au fost implementate în sistemul de învățământ din Republica Moldova, îndeosebi în învățământul superior. Învățământul superior a suferit multiple transformări, începând cu perioada proclamării independenței și continuând până în prezent. Toate modificările operate au avut la bază racordarea sistemului de învățământ superior la rigorile europene, altfel spus – europenizarea acestuia. Adaptarea învățământului superior la condițiile cerute de UE va oferi compatibilitatea și competitivitatea necesară pe piața universitară europeană, fapt ce va determina creșterea mobilităților academice ale actorilor implicați.

Cuvinte-cheie: *politică educațională, educație, învățământ superior, strategie, reformă, Legea învățământului, Codul Educației.*

REVIEW OF EDUCATIONAL POLICIES IMPLEMENTED IN THE HIGHER EDUCATION OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

This article highlights the educational policies that have been implemented in the educational system of the Republic of Moldova, especially in higher education. Higher education has undergone a lot of changes since the proclamation of independence and continued to this day. The all changes made were based on the connection of the higher education system to the European rigor, in other words its Europeanization. The adaptation of the higher education to the conditions required by the EU, will provide the necessary compatibility and competitiveness on the European academic market, which will increase the academic mobility of the involved actors.

Keywords: *education policy, education, strategy, reform, higher education, the law of education, the Code of Education.*

Introducere

Sectorul de învățământ superior reprezintă factorul-cheie în dezvoltarea economică a unei țări. Perioada în care cunoștințele devin arma principală în lupta cu sărăcia, cu criza social-economică a țării face ca instituțiile de învățământ superior să devină „Arca lui Noe” sau „colacul de salvare” în dezvoltarea unei societăți apte de a crea o economie competitivă atât pe plan național, cât și internațional.

Modernizarea și racordarea învățământului superior la standardele europene sporește progresul atât al populației, cât și al țării în general. Doar educarea unei societăți competente, capabile să facă față condițiilor pieței muncii, va ridica nivelul de trai și va permite Republicii Moldova să concureze cu țările înalt dezvoltate.

Prima încercare de reformare a învățământului superior are loc chiar în perioada sovietică, în anul 1987, când Comitetul Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice aprobă actul „*Principalele tendințe de reformare a învățământului superior și a celui mediu special*”. Astfel, în întregul spațiu sovietic, din 1987 până la destrămarea URSS, s-a desfășurat un vast proces de adaptare a sistemului unional de învățământ superior [1, p.17].

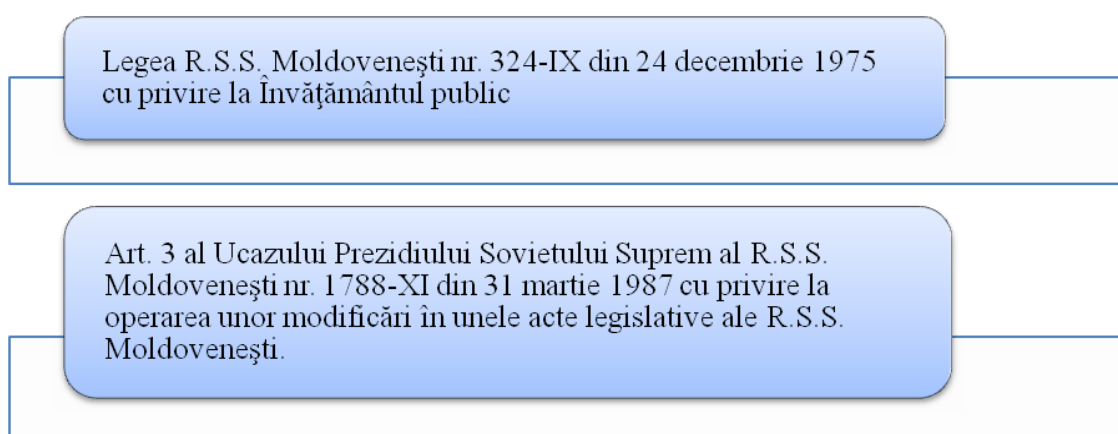
Începând cu proclamarea independenței la 27 august 1991, în Republica Moldova au urmat diverse reforme, care au avut ca scop dezvoltarea țării și afirmarea ei ca stat. Reformele care au vizat învățământul superior au fost orientate spre dezvoltarea factorului uman – principala resursă în dezvoltarea cu success a unei țări. Aceste reforme nu s-au soldat cu un rezultat îmbucurător, la bază stând mai mulți factori, printre care: migrația populației, natalitatea scăzută și condițiile nu foarte bune de trai, salariile mici, nerespectarea întocmai a tuturor prevederilor din cadrul politicilor implementate, știrbirea din imaginea instituțiilor de învățământ superior etc. Impactul acestor factori în Republica Moldova poate fi diminuat doar prin considerarea învățământului superior la nivel național ca factor important în prosperarea țării. Recunoașterea importanței învățământului superior și educarea unei societăți creative, multilateral dezvoltate și capabile de a se adapta la schimbările care au loc continuu în viața social-economică a unei țări va spori substanțial creșterea economică.

Scopul. Evidențierea și identificarea impactului politicilor educaționale implementate în învățământul superior din Republica Moldova.

Până la proclamarea independenței, studiile superioare erau permise doar în baza susținerii examenului de admitere, după absolvirea școlii medii generale cu o durată de 10 ani. Durata studiilor superioare era de 4 sau 5 ani, în dependență de specialitate, iar studiile se încheiau cu susținerea examenelor de stat și a lucrării de diplomă. În baza acestora, era înmănată diploma de studii superioare cu calificarea în domeniul specialității studiate.

Legea învățământului. După proclamarea independenței, modificările în sectorul învățământului superior au fost în continuă creștere, fiind adoptate mai multe decizii cu privire la reformarea și democratizarea sistemului de învățământ. Politicile educaționale implementate orientate spre dezvoltarea acestui sector au avut ca scop edificarea unui sistem educațional național, modern și democratic, bazat pe valorile naționale și universale, menit să participe intens la dezvoltarea economică a Republicii Moldova.

Începând cu acea perioadă, la data de 21 iulie 1995 a fost adoptată **Legea învățământului**, nr.547-XIII, care a constituit baza legală a tuturor reformelor și perfecționării întregului spectru educațional. Odată cu adoptarea acestei legi, au fost abrogate următoarele acte normative ale legislației sovietice cu privire la sistemul educațional:

Legea R.S.S. Moldovenești nr. 324-IX din 24 decembrie 1975
cu privire la Învățământul public

Art. 3 al Ucazului Prezidiului Sovietului Suprem al R.S.S.
Moldovenești nr. 1788-XI din 31 martie 1987 cu privire la
operarea unor modificări în unele acte legislative ale R.S.S.
Moldovenești.

În Legea nr.547-XIII din 21.07.1995 învățământul a fost declarat prioritate națională, constituind, sub aspect conceptual, un sistem unitar realizat într-o diversitate de structuri, forme, conținuturi, tehnologii educaționale. Învățământul este democratic și umanist, deschis și flexibil, formativ-dezvoltativ și se bazează pe valorile culturii naționale și universale. Modul de organizare a învățământului superior este descris în articolului 26, scopul acestuia fiind:

- ✓ *formarea unei personalități multilateral dezvoltate și creative, pregătirea, perfecționarea și recalificarea la nivel superior a specialiștilor și a cadrelor științifice în diverse domenii;*
- ✓ *asigurarea aspirațiilor personalității de a-și aprofunda și extinde studiile;*
- ✓ *promovarea cercetării științifice și implementarea rezultatelor ei;*
- ✓ *păstrarea, îmbogățirea și propagarea patrimoniului științific, tehnic, artistic și cultural.*

Admiterea în instituțiile de învățământ superior se face în baza susținerii examenelor de admitere. Durata studiilor superioare fiind de 5 ani – pentru absolvenții școlii medii generale și de 4, 6 ani, în funcție de profil – pentru absolvenții liceelor după susținerea examenului de bacalaureat. După absolvirea studiilor superioare de licență, candidații își pot continua studiile postuniversitare: masteratul, doctoratul, postdoctoratul, rezidențiatul [2].

Tot în Legea învățământului se regăsesc și noțiunile „învățământ de stat” și „învățământ privat” (înlocuind învățământul particular). Chiar dacă învățământul de stat este gratuit, o pondere foarte mare au studenții înmatriculați în bază de contract, aceasta fiind unica soluție pentru instituțiile de învățământ superior de a suplini deficitul bugetar cauzat de finanțarea insuficientă din partea statului. Cât privește învățământul superior privat, conform articolului 36, activitatea acestora trebuie să se bazeze pe îndeplinirea mai multor cerințe. Potrivit unora din ele:

- ✓ capitalul statutar trebuie să fie vărsat integral, în lei moldovenești, pe contul instituției de învățământ privat la data depunerii cererii de înregistrare;
- ✓ plafonul minim al capitalului statutar pentru instituțiile de învățământ superior universitar și mediu de specialitate este în mărime de 1 milion de lei;

- ✓ finanțarea instituțiilor de învățământ privat se efectuează din sursele fondatorilor, din taxele de școlarizare, din sponsorizări, credite, donații [3].

Impunerea respectării acestor condiții (și nu numai) a dus la reducerea numărului de instituții de învățământ superior privat, cauza fiind neacreditarea acestora pentru că nu au îndeplinit cerințele înaintate. Această scădere este confirmată de datele Biroului Național de Statistică în următoarea figură.

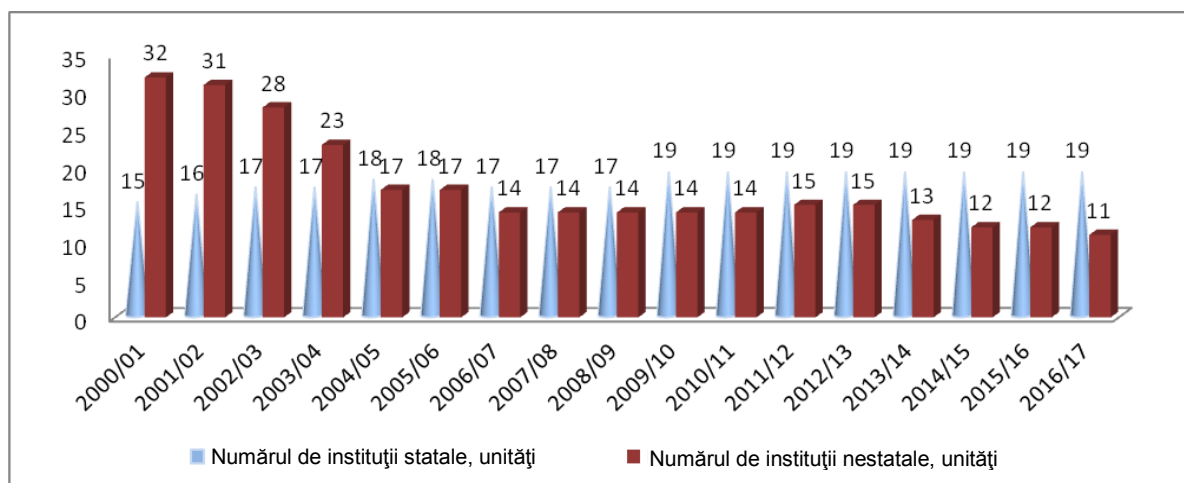

Fig.1. Dinamica instituțiilor de învățământ superior pe forme de proprietate.

Sursa: Biroul Național de Statistică

Astfel, începând cu anul 2001, când numărul instituțiilor nestatale a fost cel mai mare, se observă o descreștere continuă a acestora, în timp ce numărul instituțiilor de stat a înregistrat variații neînsemnate.

Adoptarea Legii învățământului s-a soldat cu o serie de rezultate care au afectat într-un mod sau altul activitatea învățământului superior. Dintre acestea putem enumera:

- ✓ Organizarea studiilor cu o durată de 4, 5, 6 ani, în dependență de profil și criteriile de acces, reprezintă timp suficient pentru formarea unui viitor specialist calificat. Candidații reușind să-și dezvolte aptitudinile și competențele necesare pentru a fi angajați în câmpul muncii.

- ✓ Recunoașterea dreptului de organizare și desfășurare a învățământului privat ca o formă alternativă a studiilor superioare de stat a sporit numărul de instituții private, care prin „goana după studenți” înmatriculați în bază de contract au știrbit din importanța și calitatea procesului educațional universitar. Astfel, instituțiile de învățământ superior s-au orientat mai mult spre aspectul cantitativ al studenților și mai puțin spre calitatea formării specialiștilor, aducând astfel prejudicii colosale viitorului potențial intelectual al țării.

- ✓ Creșterea numărului de studenți admiși la studii, în vederea sporirii productivității universităților, se efectua fără a se investi prea mult în modernizarea tehnică a laboratoarelor, bibliotecilor etc. Acest proces a determinat o scădere a nivelului intelectual al absolvenților, unii dintre ei reușind cu greu sau nicidecum să se angajeze după specialitate. De asemenea, a determinat și necesitatea suplínirii cadrelor didactice, care era efectuată prin angajarea specialiștilor tineri fără grade științifice, influențând adeseori calitatea procesului educațional nu în direcția pozitivă.

- ✓ Acordarea a două tipuri de diplome absolvenților instituțiilor de învățământ superior: a diplomei de studii superioare universitare și a diplomei de licență a permis diferențierea absolvenților, avantajându-i pe cei din urmă în angajarea la un serviciu mai prestigios și mai bine plătit.

- ✓ Autonomia universitară stipulată în Legea învățământului nu a reușit să devină o realitate. Un motiv ar fi că la acel moment nu era un concept bine definit la nivel național, iar instituțiile de învățământ superior îl înțelegeau în dependență de nevoile fiecăreia.

Procesul Bologna. Uniunea Europeană și-a propus un proces de modernizare a sistemului educațional, prioritatea de bază fiind dezvoltarea potențialului uman. Scopul acestui proces este transformarea economiei europene în una dintre cele mai puternice economii mondiale bazată pe cunoștințe și dezvoltarea potențialului uman [4].

Deoarece Republica Moldova este în proces de aderare la UE, un pas ce ar grăbi această aderare este racordarea sistemului educațional la cel european. Europeanizarea sistemului educațional din Republica Moldova a început cu anul 2005, când a avut loc modificarea și completarea Legii educației din 1995, prin aderarea sistemului educațional din Republica Moldova la *Procesul Bologna*. Odată cu aderarea la acest proces, calitatea sistemului educațional a devenit o prioritate, iar în structura învățământului universitar au intervenit schimbări majore:

1. Introducerea studiilor superioare bazate pe 3 cicluri – licență, masterat și doctorat, introducerea suplimentului la Diplomă și a Sistemului European de Credite Transferabile (ECTS). Acest model de studii superioare și postuniversitare vine în schimbul modelului potrivit căruia absolvenții școlilor medii generale urmau 5 ani de studii la universitate, iar absolvenții liceelor studiau pe parcursul a 4 ani în cadrul instituțiilor de învățământ superior.

2. Înmatricularea candidaților în instituțiile de învățământ superior doar în baza mediei obținute la examenele de bacalaureat;

3. Organizarea sistemului de evaluare și monitorizare internă și externă a calității prin crearea unei Agenții de Asigurare a Calității, independente de Guvern, și a centrelor de management al calității la fiecare universitate în parte;

4. Racordarea ofertei universitare la cerințele pieței prin urmărirea traseului absolvenților, crearea legăturilor cu angajatorii, profesionalizarea învățământului [5].

Obiectivele strategice generale ale învățământului superior în rezultatul aplicării Procesului Bologna devin:

✓ Modernizarea învățământului superior, astfel încât acesta să satisfacă cerințele unei societăți a cunoașterii, în condițiile unei piețe competitive economice, unei societăți bazate pe valori democratice europene.

✓ Sporirea calității învățământului superior în concordanță cu standardele europene și internaționale.

✓ Creșterea gradului de cuprindere a tinerilor în învățământul superior și stimularea accesului larg la învățământul superior al tinerilor care aparțin categoriilor sociale defavorizate economic.

✓ Asigurarea comparabilității și compatibilității sistemului de învățământ superior național în cadrul învățământului superior european.

✓ Creșterea competitivității învățământului superior național pe plan internațional [6, p.6].

Astfel, efectele racordării sistemului de învățământ superior la cerințele Procesului Bologna pot fi concretizate în:

✓ Admiterea la instituțiile superioare a fost permisă doar în baza mediei obținute la examenele de BAC, obligând astfel ca toți candidații să absolvească clasele liceale.

✓ Trecerea de la perioada de studii de 4, 5, 6 ani la formatul 3+2 sau 4+1,5 nu permite pregătirea profesională la nivel înalt a studenților, dar oferă posibilitatea aprofundării competențelor prin angajarea în câmpul muncii și simultan înscrierea la programul de masterat. Totodată, angajatorii pot participa în procesul de formare a competențelor la angajații lor.

✓ Adaptarea noii structuri de 3+2 sau 4+1,5 a condiționat necesitatea revizuirii și reformatării planurilor de învățământ. Conținutul celor 4 – 5, 6 ani de studii a fost inclus fără mari modificări în 3 ani de studii, iar durata de predare a unei discipline este de un semestru. În rezultat, numărul de ore de contact direct s-a redus, dar s-a mărit numărul de ore pentru lucrul individual, studenții nefiind încă pregătiți pentru așa volum mare de lucru.

✓ Admiterea la Ciclul II este permisă în bază de concurs, tuturor candidaților deținători de diplomă de licență sau de masterat, indiferent de domeniul de formare. Important este să dețină certificatul care confirmă cele 30 de credite de compensare a studiilor. Din această cauză, este posibilă repetarea unor teme de la Ciclul I la Ciclul II, provocând astfel nemulțumirea unor masteranzi.

✓ Simplificarea programelor de studii a asigurat compatibilitatea programelor de studii de la diverse universități, sporind astfel mobilitatea studenților și schimbul de cunoștințe și practici menite să îmbunătățească calitatea procesului educațional.

✓ Reducerea sau excluderea definitivă a disciplinelor generale s-a soldat cu reducerea numărului de specializări pentru unele domenii de formare, determinând astfel reducerea normei didactice a profesorilor.

✓ Aprobarea Ciclului III, Școla Doctorală, conform prevederilor Procesului Bologna, a avut loc mult mai târziu, un motiv fiind necesitatea schimbării cadrului legal, care prevedea doar cele două cicluri. Un altul era Academia de Științe, care împiedica procesul de reformare a sistemului universitar, deoarece prefera să mențină controlul asupra doctoratului și a cercetării universitare.

Codul Educației. După două încercări nereușite – în anul 2008, când nu a fost promulgat de președintele Voronin, și în 2010, când de asemenea a fost blocat din cauza anumitor grupuri de interese – la 7 iulie 2014 a fost în sfârșit aprobat Codul Educației, iar la 23 noiembrie 2014 acesta a fost pus în aplicare. Odată cu aprobarea Codului Educației, Legea învățământului a fost abrogată. Ministerul Educației și-a propus o nouă abordare a procesului de educație, menită să modernizeze sistemul de învățământ în contextul procesului de integrare europeană a Republicii Moldova, în conformitate cu Procesul Bologna. Codul Educației își propune să pună temelia unei noi doctrine în învățământ, care presupune întâi de toate accesul la educație de calitate pentru fiecare, dar și depășirea ireversibilă a implicării factorului politic. Conform Codului Educației, misiunea învățământului superior este:

- ✓ crearea, păstrarea și diseminarea cunoașterii la cel mai înalt nivel de excelență;
- ✓ formarea specialiștilor de înaltă calificare competitivi pe piața națională și internațională a muncii;
- ✓ crearea oportunităților de formare profesională pe parcursul întregii vieți;
- ✓ păstrarea, dezvoltarea și promovarea valorilor naționale cultural-istorice în contextul diversității culturale [6].

În Codul Educației se menționează că sistemul de notare de zece puncte poate fi completat cu cel în baza literelor (A, B, C, D, E, FX, F), calificative recomandate în Sistemul European de Credite Transferabile. Articolul 82 al Codului precizează că universitățile vor fi gradate pe categorii, în funcție de nivelul studiilor pe care îl vor putea oferi. Categoriile care pot fi atribuite sunt: A, B, C.

De asemenea, s-a aprobat noul concept al programelor de doctorat la Ciclul III al învățământului superior, acesta regăsindu-se și printre cerințele Procesului Bologna. Astfel, studiile superioare de doctorat (Ciclul III) se organizează doar în cadrul programelor de studii din Școlile Doctorale ale instituțiilor de învățământ superior și ale consorțiilor sau parteneriatelor naționale și internaționale autorizate provizoriu sau acreditate, conform legii de către ANACIP [8, p.22].

Un program de studii doctorale cu frecvență la zi și frecvență redusă constituie 180 de credite transferabile de studiu. Durata fiind de 3 ani pentru frecvența la zi și, respectiv, de 4 ani pentru frecvența redusă. Studiile doctorale se realizează prin două tipuri de programe: doctorat științific și doctorat profesional. Pentru implementarea programelor de doctorat Ciclul III au fost elaborate un set de acte normative, care vin în susținerea organizării eficiente a acestui proces, printre care: *Regulamentul privind organizarea studiilor superioare de doctorat; Metodologia de organizare a competițiilor proiectelor științifice pentru repartizarea între Școlile Doctorale a granturilor doctorale de la bugetul de stat* [9, 10].

Agenția Națională de Asigurare a Calității în Învățământul Profesional (ANACIP). Conform articolului 115 din Codul Educației, Agenția este autoritate administrativă de interes național, cu personalitate juridică, autonomă față de Guvern, independentă în decizii și organizare, finanțată din bugetul de stat și din venituri proprii. Crearea Agenției a fost aprobată prin Hotărârea de Guvern nr.652 din 13.08.2014. Iar în 2015, la 22 aprilie, prin Hotărârea de Guvern nr.191 a fost aprobat Regulamentul de organizare și funcționare a ANACIP.

Misiunea Agenției este de a dezvolta și promova cultura calității în domeniul învățământului profesional tehnic, superior și în formarea continuă, contribuind astfel la sporirea competitivității economice și a coeziunii sociale în Republica Moldova [11].

În 2016, ANACIP a elaborat „*Metodologia de evaluare externă a calității în vederea autorizării de funcționare provizorie și acreditării programelor de studii și a instituțiilor de învățământ profesional tehnic, superior și de formare continuă*”, aceasta fiind aprobată în același an prin Hotărârea Guvernului nr.616 din 18 mai. Metodologia reglementează cadrul conceptual, normativ și procedural de evaluare externă a calității în vederea autorizării de funcționare provizorie și acreditării programelor de studii și a instituțiilor de învățământ profesional tehnic, superior și de formare continuă de toate tipurile și formele de organizare a învățământului, pe niveluri și cicluri, în conformitate cu Codul Educației și cu Clasificarea Internațională Standard a Educației [12].

Implementarea Codului Educației a determinat elaborarea unui șir de *Regulamente-cadre* destinate să asigure o bună funcționare și o calitate înaltă a învățământului superior:

- **Regulamentul-cadru privind organizarea examenului de finalizare a studiilor superioare de licență**, care stabilește regulile generale privind organizarea și desfășurarea examenului de finalizare a studiilor superioare de licență (în continuare – examenul de licență) în instituțiile de învățământ superior de stat și privat și reflectă cerințele de bază pentru desfășurarea examenului de licență în diferite domenii generale de studiu/domenii de formare profesională la Ciclul I.

- **Regulamentul-cadru cu privire la normarea activității științifico-didactice și de cercetare în învățământul superior**, axat pe îmbinarea armonioasă a predării și cercetării, pe fundamentarea cercetării universitare ca una dintre condițiile obligatorii pentru procesul de predare cu impact. De asemenea, a fost aprobat un nou Regulament-cadru de ocupare a funcțiilor didactice, științifico-didactice și științifice în învățământul superior bazate pe standarde de performanță.

- **Regulamentul-cadru privind organizarea și funcționarea organelor de conducere ale instituțiilor de învățământ superior din Republica Moldova.**

- **Regulamentul-cadru privind organizarea și funcționarea învățământului superior la distanță.**

- **Regulamentul-cadru privind organizarea studiilor în învățământul superior în baza Sistemului Național de Credite de Studiu** [13].

- **Planul-cadru** pentru studii superioare, care vizează cele trei cicluri: Ciclul I – Licență, Ciclul II – Masterat, studii integrate, Ciclul III – Doctorat. Acesta a fost elaborat în scopul: asigurării calității în învățământul superior; perfecționării managementului educațional; modernizării învățământului superior în perspectiva integrării în Spațiul Comun European al Învățământului Superior; perfecționării, raționalizării și compatibilizării planurilor de învățământ la nivel național și european; creării condițiilor pentru o mobilitate academică reală și recunoașterea reciprocă a perioadelor și actelor de studii. În baza Planului-cadru, instituțiile de învățământ superior elaborează propriile planuri de învățământ, realizând particularitățile și orientările fiecărui domeniu de formare profesională /specialități, program de masterat, program de doctorat. Odată cu aprobarea lui a fost abrogat Planul-cadru pentru studii superioare din 3 iunie 2011 [14].

Codul Educației a contribuit și la implementarea Strategiei Educației 2020, care a fost aprobată în anul 2014 prin Hotărârea Guvernului nr.944 din 14 noiembrie. Aceasta este organizată în baza a trei piloni: acces, relevanță, calitate. Iar unul dintre obiectivele Strategiei este asigurarea dezvoltării durabile a sistemului educațional în vederea formării unei personalități integre, active, sociale și creative – factori principali ai dezvoltării umane și ai progresului social-economic al țării [15].

Rezultatele modificărilor aduse de Codul Educației se concretizează în următoarele:

- ✓ Necesitatea de a deține diploma de doctor pentru cadrele didactice care țin orele de curs, începând cu toamna anului 2017. Această condiție provoacă cadrele didactice tinere, care nu dețin acest grad, să grăbească înscrierea la Școlile Doctorale. Totodată, apare riscul ca unele departamente să nu dispună la moment de numărul necesar de profesori cu titlu științific.

- ✓ Apariția Școlilor Doctorale a diminuat din importanța și rolul statutului de doctor în științe. Aceasta este văzută ca o parte componentă a studiilor superioare și nu ca studii postuniversitare.

- ✓ Autonomia universitară a început să devină realitate începând doar cu anul 2015, după o perioadă de tranziție de doi ani, când a fost aprobată Hotărârea Guvernului nr.983 cu privire la modul de funcționare a instituțiilor de învățământ superior de stat în condiții de autonomie financiară.

Prin prisma recomandărilor evaluărilor externe internaționale au fost îmbunătățite planurile de învățământ, fiind modificată ponderea unităților de curs în favoarea celor de specialitate și majorat numărul de ore pentru stagiile de practică. De asemenea, este în proces de aprobare noul **Nomenclator al domeniilor de formare profesională și al specialităților în învățământul superior**, care va oferi tinerilor mai multe posibilități de angajare în câmpul muncii și va permite armonizarea legislației naționale, pentru ca actele de studii eliberate de către instituțiile de învățământ superior din Republica Moldova să fie recunoscute peste hotare [16].

EUniAM. Un proiect destul de ambițios care vizează sectorul de învățământ superior din Republica Moldova este proiectul **Consolidarea Autonomiei Universitare în Moldova** (EUniAM). Acest proiect este finanțat de UE prin programul Tempus, fiind elaborat de profesorul Romeo V. Țurcan de la Universitatea din Aalborg (Danemarca), împreună cu un grup de specialiști din țara noastră și din UE. Scopul acestui proiect este sporirea autonomiei universitare în Republica Moldova prin propunerea de modificări legislative în cadrul legal al învățământului superior. Timp de trei ani a fost studiată situația din țara noastră, în comparație cu reformele realizate în învățământul superior din Danemarca, Suedia, Lituania și din alte state. Iar în baza rezultatelor a fost elaborat un raport cu propuneri legislative privind modernizarea acestui sector. Acest raport a fost propus Ministerului Educației încă din anul 2015, dar a fost finalizat abia în 2017. În conținutul raportului se regăsea:

- ✓ formula de finanțare a învățământului superior, bazată pe indicatori de performanță în activitatea de predare și cercetare;
- ✓ obiectivele propunerilor legislative;

- ✓ analiza riscurilor și provocărilor cu care se confruntă și se va confrunța sectorul învățământului superior din Republica Moldova în următorii 10-15 ani;
- ✓ principiile de bază pe care se vor întemeia procesele de raționalizare a învățământului superior;
- ✓ o structură nouă pentru sectorul învățământului superior;
- ✓ prerogativele și responsabilitățile universităților, sugerând o separare distinctă între guvernare și management;
- ✓ un nou Cadru Național al Calificărilor [17].

Proiectul EuniAM contribuie la dezvoltarea și consolidarea atât a instituțiilor de învățământ, cât și a sistemelor educaționale din Republica Moldova.

Concluzii și recomandări

Generalizând cele expuse mai sus, putem menționa că Republica Moldova își dorește foarte mult o societate creativă multilateral dezvoltată și capabilă de a face față cerințelor pieței muncii. Această dorință este demonstrată prin implementarea diverselor politici, strategii, proiecte întru racordarea învățământului superior la cerințele europene. Structura învățământului superior a suferit schimbări majore în urma aderării la Procesul Bologna. A fost fondată Agenția Națională de Asigurare a Calității în Învățământul Profesional; a fost instituită Școala Doctorală în instituțiile de învățământ superior și consorțiile sau parteneriatele naționale și internaționale, autorizate provizoriu de ANACIP. Autonomia universitară a căpătat contur după parcurgerea unui drum anevoios. Mobilitatea studenților și a cadrelor didactice a luat amploare.

Învățământul superior a trecut la o treaptă mai înaltă, însă procesul de modernizare a acestuia încă nu a luat sfârșit. Pentru ca rezultatele politicilor educaționale implementate în acest sector să fie pe măsura așteptărilor, să fie simțite de societate și de economia Republicii Moldova, este necesar să fie respectate cu strictețe prevederile acestora, iar ingerința factorului politic să fie redusă la minimum.

De asemenea, urmează să fie identificat un mecanism de implicare a sectorului real în formarea profesională a specialiștilor: fie prin deschiderea catedrelor/departamentelor localizate în cadrul entităților economice specializate, fie prin formarea comisiei de calificări pentru fiecare program de studiu, fie prin stimularea participării sectorului real în procesul de predare/evaluare.

Toate acestea, împreună cu fundamentarea legislativă adecvată învățământului superior, vor contribui la sporirea calității procesului educațional și la formarea unor specialiști competenți și competitivi pe piața muncii.

Referințe:

1. TODERAȘ, N. *Aspectele racordării sistemului de învățământ superior la standardele statelor membre ale Uniunii Europene: politici educaționale și de tineret*. Școala Națională de Studii Politice și Administrative din București 2006. 98 p. Studiu realizat în cadrul Proiectului „Planul de acțiuni Uniunea Europeană – Republica Moldova: document accesibil publicului”. Material disponibil în variantă electronică la adresa: <http://www.e-democracy.md/files/aspectele-racordarii-sistemului-Invatamant-superior.pdf>. [Accesat: 16.05.2017]
2. Legea învățământului, nr.547 din 21.07.1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1995, nr.62-63, art.692.
3. Ibidem.
4. SECRIERU, D. *Integrarea sistemului educațional din Republica Moldova în spațiul european*. Studiu elaborat în cadrul Programului „Politici Educaționale”. Chișinău, 2007. 54 p. Material disponibil în varianta electronică la adresa: <http://www.ipp.md/lib.php?l=ro&idc=169>. [Accesat: 14.04.2017]
5. CIUREA, C. și al. *Sistemul de învățământ superior din Republica Moldova în contextul Procesului Bologna: 2005-2011*, Chișinău, 2012. 93 p. Studiu elaborat la inițiativa și cu susținerea financiară a Fundației Soros-Moldova, în cadrul Proiectului „Studii aprofundate cu tematici europene”. Material disponibil în variantă electronică la adresa: <https://www.soros.md/files/publications/documents/Studiu%20Procesul%20Bologna%202005-2011.pdf>. [Accesat: 05.05.2017]
6. Codul Educației al Republicii Moldova, nr.152 din 17.07.2014. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2014, nr.319-324, art.634.
7. Strategia Învățământului Superior din Republica Moldova în contextul Procesului Bologna, din 24 mai 2014. http://utm.md/edu/legal/strategia_rm.pdf. [Accesat: 10.05.2017]
8. VELIȘCO, N. *Realizarea Spațiului European Comun în Învățământul Superior din Republica Moldova: Realități și Perspective*. Chișinău, 2016. 37 p. Material disponibil în variantă electronică la adresa: http://www.erasmusplus.md/sites/default/files/pdf/raport_velisco_2016_invatamintul_superior_0.pdf. [Accesat: 22.05.2017]
9. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea studiilor superioare de doctorat, Ciclul III, nr.1007 din 01.12.2014. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2014, nr.386-396, art.1101.

10. http://www.edu.gov.md/sites/default/files/ordin_nr._86_din_8.02.2016.pdf. [Accesat: 18.04.2017]
11. <http://anacip.md/index.php/ro/home-ro-ro/misiune>. [Accesat: 26.05.2017]
12. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova pentru aprobarea Metodologiei de evaluare externă a calității în vederea autorizării de funcționare provizorie și acreditării programelor de studii și a instituțiilor de învățământ profesional tehnic, superior și de formare continuă și a Regulamentului de calcul al taxelor la serviciile prestate în cadrul evaluării externe a calității programelor de studii și a instituțiilor de învățământ profesional tehnic, superior și de formare continuă, nr.616 din 18.05.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr.134-139, art.671. http://www.usefs.md/PDF/metodologia_01.pdf. [Accesat: 23.05.2017]
13. <http://www.dmc.utm.md/utillsIRDownloads/acteNL/externe/HGC1007.pdf>. [Accesat: 14.04.2017]
14. Ordin cu privire la aprobarea și punerea în aplicare a Planului - cadru pentru studii superioare (Ciclul I – licență, Ciclul II – masterat, studii integrate, Ciclul III – doctorat), nr.1045 din 29.10.2015. Aprobata de Ministerul Educației al RM. http://www.edu.gov.md/sites/default/files/ordinul_nr._1045_din_29.10.2015_plan-cadru_pentru_studii_superioare_ciclul_i_-_licenta_ciclul_ii_-_master_studii_integrate_ciclul_iii_-_doctorat.pdf. [Accesat: 03.05.2017]
15. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 „Educația – 2020”, nr.944 din 14.11.2014. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr.345-351, art.1014.
16. Proiectul noului Nomenclator al domeniilor de formare profesională și al specialităților în învățământul superior. Propus de Ministerul Educației al Republicii Moldova. http://www.cnaa.md/i/news/2017/22022017/intr22_1_0.pdf. [Accesat: 20.05.2017]
17. <http://www.timpul.md/articol/proiectul-euniam-este-apreciat-i-recunoscut-de-catre-expertii-internationali-110255.html>. [Accesat: 25.04.2017].

Prezentat la 26.06.2017